

Рецензия

от доц. д-р Юлиана Младенова Матеева,

за дисертационен труд на тема:

„Престъпления, свързани с наркотични вещества,

според законодателствата на Република България и Република Йемен”,

разработен от Сара Мохамед Салех Обади,

докторант в докторска програма по Наказателно право

към катедра „Публичноправни науки”

в Правно-историческия факултет на Югозападния университет „Неофит Рилски”

Със заповед №773 от 2.04. 2019 г. на Ректора на ЮЗУ „Неофит Рилски“, съм определена за рецензент в процедура по защита пред научно жури на дисертационния труд на Сара Мохамед Салех Обади, докторант в докторска програма по Наказателно право към катедра „Публичноправни науки“.

Сара Обади е завършила специалност „Право“ в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ през 2012 г. От 2014 до 2018 г. е докторант в катедра „Публичноправни науки“ в Правно-историческия факултет на Югозападния университет „Неофит Рилски“, под научното ръководство на гл. ас. д-р Гергана Андонова. Работила е като юрисконсулт и като асистент в адвокатска кантора. Владее български, английски и арабски език.

Дисертационният труд, представен от докторанта, е в обем от 231 страници и се състои от увод, три глави, заключение и справка за използвана литература, която включва 172 източника, по-голямата част от които – на арабски език и 26 – на кирилица. Интересен е подходът на описване в библиографската справка – правната литература е посочена като „Правни книги“, които се делят на общи и специализирани. Прави впечатление внушителният брой позовавания под линия – 640.

Темата е несъмнено актуална, разработена е така, че се чете леко и увлекателно. Дисертацията изобилства от множество позовавания на Шериата.

Широко застъпена е материята, свързана с арабското законодателство, по достоверността на която не бих могла да се произнеса.

Считам, че правилно са формулирани предметът и целите на изследването, очертани са използваните методи. Удачно намирам и извеждането „пред скоби“, в увода, на някои понятия, които се срещат в дисертацията и имат нужда от терминологично уточнение, поради разликите в обхванатите от изследването правни системи.

Първа глава е посветена на понятието за наркотични и психотропни вещества и различните видове такива вещества. Наркотичните и психотропните вещества са дефинирани от езикова, законова и доктринална гледна точка. Проследени са различните видове наркотични и психотропни вещества, прекурсорите и тяхната правна уредба. Отделните видове наркотици са обозначени с техните химически наименования и мястото, което заемат в списъците-приложения към различни национални закони.

Втора глава е озаглавена „Класификация на наркотичните и психотропни вещества като основание за криминализиране“. На първо място тук е разгледано определянето (категоризирането) на наркотичните вещества в международните конвенции. Изследвани са законовото категоризиране на наркотичните вещества, съдебната практика в Йемен, както и относимите разпоредби на редица законодателства в контекста на сравнителноправното изследване – България, Германия, САЩ, страните от арабския регион. Интересна е съпоставката с режима на изменение на списъците с наркотични вещества в изследваните законодателства. Тук е проследен и същественият въпрос за количеството на забраненото вещество като основание за криминализиране на деянието. Втора глава завършва с параграфа „Залавяне и конфискация на наркотици и психотропни вещества“. Разгледани са важни въпроси на процесуалното доказване – събиране, съхранение и унищожаване на доказателствата по тези дела.

Глава трета разглежда престъпленията с наркотици и психотропни вещества. Тя започва с анализ на правните възможности за законна търговия и боравене с наркотични и психотропни вещества. Следват престъпленията, свързани с незаконна търговия с тези вещества и особеностите на наказанията, предвидени за тях. Разгледани са ограниченията за съдийското усмотрение при налагане на наказанията за разглежданите престъпления. Параграф трети на трета глава изследва престъпленията на лица, имащи правото на търгуване и боравене с наркотични и психотропни вещества. В него са проследени четири различни състава

на престъпления, които могат да бъдат извършени от такива лица или които се явяват съпътстващи на такива престъпления. На следващо място се разгледани „нефизическите“ наказания за престъпления, свързани с търговия и боравене с наркотични и психотропни вещества. Последният параграф е озаглавен „Престъпления, свързани с употребата на наркотични и психотропни вещества“. Най-напред в него е проследена законната им употреба. След това, вниманието е насочено към правната уредба на незаконната употреба на тези вещества. Накрая са разгледани престъпленията, свързани с наркотици, според Наказателния кодекс на Република България.

С разработката, докторантът Сара Обади показва способност за обработване на научна литература, анализ на нормативни текстове и съдебна практика, както и формулиране на собствени предложения за оптимизиране на законодателството. Стилът е научен, правилно се борави с терминологичния апарат. Изследването е задълбочено, авторът е обхванал разглежданите въпроси от множество възможни перспективи, използвайки достиженията на различни клонове на науката, видимо присъства в текста и отстоява тезите си с увереност и категоричност. По-голямата част от препоръките са напълно обосновани и могат да бъдат споделени, доколкото необходимостта от съответната промяна е доказана в изложението – например препоръката за оптимизиране на текстовете относно конфискацията на средствата на престъплението, наркотичните и психотропни вещества, както и унищожаването на последните; разширяване свободата на съда за преценка при определяне на наказанието за такива престъпления; отграничаване на „залавянето“ на лице на място, подготвено за употреба на наркотични вещества, от деяния като доставка, износ и изработка.

В рамките на процедурата в катедрата, съм имала вече възможността да отправя бележки към труда и част от тях са били съобразени по преценка на докторанта и научния ръководител. Останалите, които са запазили актуалност, ще си позволя да отправя отново:

- Обемът на работата, доколкото при изписването ѝ е спазено стандартното междуредово отстояние, а не 1,5, при това на шрифт 12, е прекомерен. При това положение, не само чисто количествено, но и като степен на задълбоченост, твърде малко място и внимание е отделено на наказателноправната уредба на престъпленията, свързани с наркотични вещества, според българското законодателство. За сметка на това, широко са застъпени въпроси от областта на химията, медицината, религиозното право и др.;

- Чисто структурно, текстът би могъл да се оптимизира, като отпаднат някои структурни единици, в които има единствен поделемент – например във втора глава, вторият параграф съдържа само един раздел и в този смисъл подразделянето е излишно;
- В стр. 83 от изложението, т. 30 от заключението и др. се споменава понятие като наказателни мерки, което не звучи издържано;
- В текста се среща комбинацията от оксиморонните понятия „пасивно“ и „действие“ (стр. 188);
- В таблицата на стр. 104, вместо „някакво наркотично вещество“, би могло да се изпише „вид наркотично вещество“;
- Срещат се и някои повторения - например терминологичното пояснение относно материалния и моралния елемент на престъплението (на стр. 5 и стр. 122);
- Добре е да се избягват терминологични неточности като: „постановено решение за невинност на лице“, пропорционалност между деяние и присъда (би следвало да е пропорционалност между престъпление и наказание); излежаване на остатък от присъда и т. н.;
- Без внимание е подмината и разпоредбата на чл. 354а, ал. 2 НК, относима към случаите, в които наркотичното вещество се придобива и държи без да е налице цел за разпространението му. Твърди се, че в Република България не е предвидена наказателна отговорност за лична употреба на наркотични вещества;
- Струва ми се удачно да се изясни какво съдебната практика у нас възприема като маловажен случай, по смисъла на чл. 354а, ал. 5 НК;
- Би следвало, според мен, да се отдели по-сериозно внимание на отменената през 2000 г. разпоредба на ал. 3 от чл. 354а от НК на РБ, според която: „Не се наказва лице, което е зависимо от наркотични вещества или техни аналози, ако количеството, което придобива, съхранява, държи или пренася, е в размери, сочещи, че то е предназначено за еднократна употреба“;
- Ако дисертацията бъде публикувана, би било добре пред това да претърпи още една редакция, тъй като има некоригирани след бележките на научния ръководител текстове (напр. стр. 34);
- Предложенията *de lege ferenda* се отнасят предимно до йеменското законодателство, затруднявам се да преценя как съобразяването им би му се отразило, но звучат много логично и напълно обосновано. Позоваването на

българското, германското и американското законодателство в областта на борбата с незаконната търговия с наркотични вещества е дало основание на автора за част от тези предложения;

- Двете предложения за промяна на българското законодателство по отношение на разглежданата материя са твърде общи и би било добре да се конкретизират.
- В автореферата не са отразени онези моменти от дисертацията, които се отнасят до българското наказателно законодателство, както и препоръките в заключителната част досежно оптимизирането му.

Извън последното, авторефератът отразява коректно основните положения, залегнали в труда.

По темата на дисертацията са направени и две публикации, които гарантират необходимата публичност на част от резултатите от изследването.

Отправените бележки ни най-малко не променят общото положително впечатление от дисертационния труд, разработен от Сара Обади, и положителната оценка, която той заслужава. Трудът удовлетворява изискванията на чл. 6, ал. 3 от приложимия ЗРАСРБ, тъй като съдържа научни и научноприложни резултати, които представляват оригинален принос в науката, и показва, че кандидатът притежава задълбочени теоретични знания по Наказателно право и способност за самостоятелни научни изследвания.

Предвид изложените съображения, считам, че дисертационният труд отговаря на законовите изисквания и препоръчвам на уважаемите членове на научното жури да гласуват положително за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по Наказателно право на Сара Мохамед Салех Обади.

29.04.2019г.

/...../

Варна

доц. д-р Юлиана Матеева